

БЕН БОВА

ДРЕБНА ГРЕШКА

Превод от английски: Найден Колев, 1990

chitanka.info

Натан Френч беше чист математик. Работеше в лаборатория, разположена на един калифорнийски хълм на самия бряг на океана. Не успя да се вреди в кабинет с прозорци. И е ясно защо: по времето, когато лабораторията печелеше от изследвания, свързани с водородната бомба, Натан бе затънал до гуша сред уравненията, осигуряващи икономия на гориво при кацането на човек на Луната. А когато лабораторията се докопа до изгоден договор по програмата за лунни изследвания, Натан задълба в проблемите по борбата със замърсяването на въздуха.

Външно Натан никак не приличаше на математик. Беше висок, костелив, обичаше да играе хандбал, развълнуваше ли се, започваше да фъфли, а в лицето му имаше нещо конско. Във всичко, намиращо се извън математиката, той беше чист и наивен. Овлადееше ли го нова идея, започваше да гледа с присвити и често мигащи очи, което обаче не бе израз на повишена нервност или излишно самочувствие — все едно, той продължаваше да оголва конските си зъби в добродушна усмивка.

В деня, когато лабораторията сключи първия си договор за изследвания по проблема със замърсяването на въздуха (с правителството на щата Калифорния), истинските интереси на Натан естествено го отнесоха в съвсем друга посока.

— Май не е изключено — заяви той на шефа на лабораторията, добрия старец Манигриндер — да съществува възможност за предсказание на земетресенията.

Манигриндер попримига през дебелиите си бифокални очила и добродушно отвърна:

— Какво пък, друже Натан, помислете. Нали знаете, че на мен винаги ми е интересно да наблюдавам как човек опознава своята Вселена.

Натан още не беше напуснал разкошния кабинет на шефа си, когато той измъкна тумбестото си тяло от мекото плюшено кресло и отиде до прозореца. В неговия кабинет впрочем имаше два прозореца: единият му даваше възможност да се любува на прекрасната панорама на Тихия океан, а другият прозорец гледаше към паркинга за автомобили, тъй че Манигриндер винаги знаеше кой от сътрудниците му закъснява за работа.

Зад паркинга (между другото повечето автомобили далеч не бяха нови, тъй като последните няколко години работите на лабораторията не вървяха блестящо), позакрит от евкалиптовите дървета и обрасъл със зелена трева, се намираше удивително правилно разместване на почвата с височина около метър. То се проточваше като високо стъпало край цялата дължина на лабораторния корпус и после натам, отвъд изоставената, покрита с розова мазилка черква, която стоеше на самия връх на хълма. Този обрасъл с трева вал носеше името разлом Сан Андреас.

Манигриндер често се втрещаваше в разлома от своя прозорец, мислено репетирайки какво ще прави, когато започне земетресението. Не, той не се страхуваше, просто пускаше в ход предвидливостта си. Веднъж подземният трус се случи в разгара на едно съвещание. Манигриндер като куршум изскочи през прозореца, профуча през автомобилния паркинг и спря от другата страна на разлома (на неговата източна, безопасната (!) страна), преди другите, два пъти по-млади от него, да успеят да се изправят на крака. Сътрудниците в лабораторията дълго след това обсъждаха необикновената подвижност на иначе тромавия дебелианко.

Оттогава мина точно година. Автомобилите в паркинга се умножиха, появиха се и по-нови. Замърсяването на въздуха стана модна тема, особено след ужасните смогове в Сан Клементе. В добавка лабораторията успя да се сдобие с няколко неголеми, но пък и неизискващи особени усилия договори с ВВС, стойността на които обаче беше шест пъти по-висока от цената, която лабораторията получаваше от изследването на замърсяването на въздуха.

Манигриндер се понадигна в мекото кресло, като се стараяше да си придаде заинтересован и в същото време независим вид — не беше лесно да стори това, тъй като никога не успяваше да проследи хода на мислите на Натан, когато той започнеше да излага същността на работата си.

— ... от прошто по-прошто — фъфлеше Натан. — Представяме прогресията с обратен знак.

От вълнение математикът гълташе думите и се задавяше с тях, трескаво драскаше уравнения на яркочервената дъска. Жълтият тебешир в ръката му току издаваше сърцераздирателни звуци.

— Ясно ли е? — Натан най-после спря и се втренчи в дъската, плътно покрита с неразбираеми цифри и символи. Обкръжаваше го облаче жълт прах.

— Ъ-хъ — дълбокомислено отвърна Манигриндер. — Следователно изводът ви е...

— От яшен по-яшен — каза Натан. — Ако разполагаме с основните данни, ще можем не само да предскажем кога ще започне земетресението и къде точно ще стане, но да определим и силата му.

Очите на Манигриндер се присвиха.

— Сигурен ли сте в това?

— Консултирах се с геофизиците от Калифорнийския технологичен институт. Те се съгласиха с моята теория.

— Тъй, тъй — Манигриндер забарабани с пухкавите си пръстчета по бюрото. — Аз, естествено, разбирам, че не влиза във вашите непосредствени интереси, но кажете ми все пак, Натан, вие можете ли наистина да предсказвате земетресения? Или всичко това е само теория?

— Разбира се, че мога. — Устните на Натан се разтегнаха в широка усмивка, която спокойно можеше да съперничи с усмивка на Фернандел. — Например това, което ще стане следващия четвъртък.

— Следващия четвъртък?

— Точно така. Следващия четвъртък ще има много силно земетресение.

— Къде?

— Тук, при нас. По разлома.

— По раз... — Манигриндер се задави с глътка въздух.

Натан небрежно подхвърли към тавана жълтия тебешир, но не успя да го улови и той тупна на килима.

Манигриндер, по-блед от тебешира, с усилие попита:

— Та, казвате, силно земетресение?

— Ъ-хъ.

— Това... това момчетата от Технологичния ли го пресметнаха?

— Не, аз. Те тъй и не се съгласиха. Хванаха се за това, че аз уж не съм отчитал гама-фактора в уравнението от четиринайсети ред. Налага се да се проверят изчисленията на компютър.

Пухкавите бузи на Манигриндер леко порозовяха.

— М-да... ясно. Значи, така: получавате данните от компютъра и право при мен.

— Разбира се.

На следващата сутрин, когато Манигриндер се криеше зад щорите на прозореца и наблюдаваше кой кога пристига с автомобила си на паркинга, извъня телефонът. Манигриндер с абсолютна сигурност знаеше, че секретарката му изживя бурна нощ и затова закъснява. Недоволен, че го откъсват от работата му, той отиде до бюрото и вдигна слушалката.

Обаждаше се Натан.

— Компютърът е съгласен с момчетата от Технологичния. Аз обаче съм убеден, че в програмата е допусната някаква дребна грешка. Не бива напълно да се уповаваме на компютрите, те не са посъвършени от хората, които им пробутват информацията.

— Ясно — каза Манигриндер. — Продължавайте проверката.

Като остави слушалката, той изхихика:

— Старчето Натан е силен в теорията, но когато работата опре до реалния свят, е същинско дете.

И все пак, когато най-после секретарката му се появи, поднесе му утринното кафе с хапче против главоболие и дяволито го ухапа по ухото, той замислено произнесе:

— Може би аз все пак ще трябва да поговоря с онези банкери от Ню Йорк...

— Но нали ти сам каза, че сега, когато работите потръгнаха добре, лабораторията няма нужда от техните пари.

— И все пак... — Манигриндер замислено наведе плешивата си глава. — Назначи ми среща с тях за следващия четвъртък. Аз ще излятя в сряда вечерта и ще остана в Ню Йорк за уикенда.

— Как? — смая се секретарката. — Та ти ми обеща, че ние...

— Хайде-хайде... първо работата, всичко останало може да почака. А ти си резервирай билет за вечерния самолет в петък. Ще се срещнем в хотела.

— О — усмихна се секретарката, — ти си душичка!

Позвъняването на Натан завари Мат Клаймбер в мига, когато той се прибираше от официален обяд в Пентагона.

Клаймбер работеше при Натан преди няколко години. Започна като програмист и отначало обслужваше Натан. За две години той се издигна до завеждащ сектор и стана пряк началник на математика. Вярно, беше началник само на хартия — никой още не бе успял да командва Натан. Още щом Манигриндер разбра, че в един прекрасен ден Клаймбер ще му създаде ядове, той нареди младия кариерист на държавна служба във Вашингтон, което всъщност можеше да донесе само полза на начинаещия администратор.

— Привет, Натан — развика се Клаймбер, — колко молива изписа?

Той се наведе над настолния календар. През втората част на деня му предстоеше да присъства на три междуведомствени конференции и да проведе две вътрешни съвещания.

— Намали скоростта — каза Клаймбер, запазвайки дружеския тон, но едновременно с това и унило смръщвайки лице. — Чудесно знаеш, че нормален човек не може да те стигне, когато препускаш.

Мина половин час. Клаймбер седеше изпружен в креслото с крака на бюрото си. Възелът на вратовръзката му беше широко разпуснат, горното копче на ризата — разкопчано. Първите две съвещания вече беше зачеркнал в календара.

— И тъй, хайде да обобщим, Натан — каза накрая Клаймбер. — Според твоите изчисления следващия четвъртък в два и половина през деня по разлома Сан Андреас ще стане силно земетресение. А момчетата от Технологическия и твоят собствен компютър не са съгласни с теб.

След още десет минути Клаймбер каза:

— Добре, добре... Аз, разбира се, помня как ние се оплетохме в програмата. Но и на теб се е случвало да сгрешиш. Слушай, Натан, продължавай проверката. Ако се убедиш, че бърка компютърът, а не ти, ми се обади незабавно. Ако е нужно, ще се добера и до самия президент. Разбрахме ли се? Отлично. Ще държим връзка.

С уморено движение той хлопна телефонната слушалка и спусна крака на пода.

„Старчето Натан, изглежда, напълно е откачил. Следващия четвъртък... Нима е възможно... следващия четвъртък...“

Клаймбер прелисти календара. Точно така — следващия четвъртък той има съвещание във филиала на фирмата „Боинг“ в

Сиатъл, на север от епицентъра.

„При силно земетресение цялото дяволско Западно крайбрежие може да пльосне в Тихия океан. Тъй че... Не се притеснявай. Работата е ясна, Натан се е чалдисал. И все пак... Интересно колко на север се простира този разлом?“

Той протегна ръка и натисна копчето на селектора.

— Слушам, мистър Клаймбер — чу се гласът на секретарката.

— За следващия четвъртък имам насрочено съвещание във фирмата „Боинг“ във връзка със свръхзвуковите самолети... — Клаймбер нерешително замълча, но след кратко колебание отсече: — Да се отмени!

Общо взето, Натан Френч не пиеше, но следващия вторник от лабораторията той отиде направо в малкия уютен бар, закътан върху естествена тераса над самия океан.

Обстановката в бара се случи удивително спокойна, дотолкова, че към самотния посетител беше приковано вниманието не само на угрижения барман, но и на предизвикателно разкрасената девица, която в този ранен час беше облечена в дълга черна рокля с дълбоко деколте. От нея нетърпимо струеше миризма на евтин парфюм.

— Дявол да го вземе — промърмори барманът. — Никога през живота ми търговията не е вървяла тъй вяло, както вчера и днес.

Той се мотаеше зад тезгяха, без да знае с какво да се залови. Единствената мръсна чаша в цялото заведение се намираще в ръцете на Натан, който ни най-малко не възнамеряваше да се разделя с нея, защото обичаше да изсмуква останалите на дъното кубчета лед.

— Точно така — каза девицата. — Ако продължи все тъй, в края на седмицата аз мога да отида в манастир.

Натан не се включи в разговора. Устата му беше пълна с ледени парчета, които той замислено гризеше, като изпълваше с хрускане цялото помещение. Все още се мъчеше за разбере защо не съвпадат решенията, неговите и на компютъра, на уравнението от четиринайсети ред. Всичко останало съвпаднаше: и времето, и мястото, и дори силата на земетресението по скалата на Рихтер. Но векторът, посоката на труса... — някой не беше се справил добре с разработената от него програма. Друго обяснение нямаше.

— Акциите на борсата тъй са паднали, че можеш безплатно да ги прибиращ — мрачно съобщи барманът. — Моят борсов посредник твърди, че „Боинг“ се кани да уволни половината от работниците си. Цялата програма по строителството на свръхзвукови транспортни самолети се отменя. Даже лабораторията на нашия хълм се купува от някаква банка от Източното крайбрежие.

Барманът скръбно поклати глава.

Момичето седна до Натан и се облегна на бара така, че ѝ се откри сутиенът. Усмивайки се, тя каза:

— Какво ще кажеш за това да вземем да се поразсеем, а? Че то, страхувам се, съвсем ще си забравя занаята.

Като схруска последните парчета лед, Натан вежливо отговори:

— Извинете, моля. Но ми се налага още веднъж да проверя програмата на компютъра.

В четвъртък сутринта Натан окончателно се разстрои. Не стига дето компютърът продължаваше да упорства в заблуждението си, ами и на работа не дойде нито един от програмистите... Ясно, че някои от тях — а може би всички заедно — съзнателно саботират програмата му. Но защо?

Той дълго броди по коридори и кабинети, търсейки програмист, макар и най-калпавия, ала в лабораторията беше мъртвило. Само малка групичка сътрудници се явиха на работа, но след като шепнешком и с уплашен вид изпиха по чаша кафе, те един по един се измъкваха към паркинга, влизаха в автомобилите си и заминаваха.

Крачейки по коридора, Натан изведнъж се сблъска лице в лице с едни от физиците, нов човек, от сектор, с който Натан не беше имал работа.

— Извинете — бързо каза физикът и се устреми към изхода.

— Чакайте! — Натан го хвана за ръкава. — Можете ли да програмирате?

— А? Не, не мога!

— Но къде се дянаха всички? — недоумяваше Натан, без да изпуска физика. — Да не би днес да е някакъв национален празник?

— Боже господи, нима не сте чули? — възкликна физикът, пулейки очи. — Днес следобед се очаква земетресение. Цялата

дяволска Калифорния ще се провали в морето!

— О, значи вие затова...

Физикът се изтръгна от вкопчаната ръка на Натан и се затича към изхода. До вратата, без да спира, извика:

— Измъквайте се оттук, докато можете! Придържайте се на изток от разлома! Всички пътища вече са задръстени с автомобили!

Натан се намръщи.

„Има още час и нещо — каза сам на себе си той. — А аз продължавам да твърдя, че компютърът греши. Впрочем любопитно е да се пресметне каква би била силата на приливната вълна в Тихия океан, ако в него се сгромоляса целият щат Калифорния?“

Натан не забеляза, че размишлява на глас. Събеседници нямаше.

Ако не се брои компютърът.

Той седеше пред компютъра, продължавайки да се бори с упоритите уравнения, когато започна първият трус. Отначало трусът беше трудно доловим и приличаше на далечен тътен. После стаята започна да трепери, грохотът се усили.

Натан погледна часовника. Два часът и тридесет и две минути след обед.

— Аз казах! — тържествуващо извика той на компютъра. — Виждаш ли? И сега съм уверен, че и всички останали мои изчисления също са правилни. Включително и уравнението от четиринайсети ред.

Придвижването на Натан към изхода можеше да се сравни с разходка по палубата на кораб, попаднал в жесток щорм. Подът и стените трепереха конвулсивно. Натан едва се задържаше на крака и от време на време му се налагаше да прави балетни стъпки.

Докато не излезе навън, не му мина през ума, че може да загине. Небето беше притъмняло, земята се надигаше, ревът на стихията стана оглушителен. Яростен вятър носеше гъста пепел, прибавяйки бесния си гняв към мъчителните стонове на земята.

На една крачка нищо не се виждаше. Вятърът го поваляше, пепел пълнеше очите му и Натан не можеше да разбере накъде да бяга. Знаеше, че едната от страните на разлома означаваше спасение, но коя именно?

Ослепителният меч на мълния с библейска сила разкъса врящия хаос и в същия миг върху Натан се срина оглушителен гръм. Небесата сякаш се разтвориха. Мощна взривна вълна го хвърли на земята и той

изгуби съзнание. Последната му мисъл беше: „Все пак аз излязох прав, компютърът сгрещи!“

Когато Натан дойде на себе си, цареше странна тишина. Слънцето мъждукаше през пелена от сиви облаци. Вятърът бе стихнал. Натан с усилие се изправи на крака и се огледа. Сградата на лабораторията беше оцеляла. Самият той стоеше наред паркинга. Единственият автомобил, който беше останал, бе неговият. Покрит беше с гъст слой пепел.

Зад паркинга, там, където растяха евкалиптите, сега имаше урва, по която продължаваха да се сричат камъни и буци пръст и изчезваха в покрития с пяна океан.

Натан се дотътри до урвата и се вторачи в безбрежната водна шир. По някакъв начин той схвана, че там, на изток, най-близката до него земя е... Европа!

— Дявол да го вземе! — изруга се той с неочаквана ярост. — Векторът на труса, посоката му!... Прав се оказа компютърът.

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 15,16/1990 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.